МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НАН УКРАЇНИ І МОН УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ІННОВАЦІЇ В СУДНОБУДУВАННІ ТА ОКЕАНОТЕХНІЦІ

XVII Міжнародна науково-технічна конференція

МАТЕРІАЛИ

22–23 жовтня 2026 рік

Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
просп. Героїв України, 9

ВИДАВНИЦТВО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА
2026

УДК 001.895:629.5
І-66

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НАН УКРАЇНИ І МОН УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ПАРТНЕРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Міністерство освіти і науки України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України; ДП «Адміністрація морських портів» (Україна); ДП «Адміністрація річкових портів» (Україна); ДП «Дослідно-проектний центр кораблебудування» (Україна); Південний науковий центр НАН України і МОН України (Україна); Головне управління Державної служби з надзвичайних ситуацій України у Миколаївській області (Україна); Національний університет «Одеська національна академія» (Україна); Одеський національний морський університет (Україна); Черкаський державний технологічний університет (Україна); Національний авіаційний університет (Україна); Компанія «АМІКО ГРУПП» (Україна); Морське інженерне бюро (Україна); АТ «Завод «Екватор» (Україна); Асоціація ветеранів Військово-морських сил України (Україна); Харбінський інженерний університет (КНР); Університет науки і технологій Цзянсу (КНР); Таджикський технічний університет ім. академіка М.С. Осими (Таджикістан); Кошалінський технічний університет, ректор (Польща); Гданьський технологічний університет (Польща); Празький університет хімії і технології (Чеська республіка); Батумський навчально-навігаційний університет (Грузія); ДУ Національний антарктичний науковий центр; Університет Аальборгу (Данія).

ІНФОРМАЦІЙНІ ПАРТНЕРИ

ТОВ «Видавничий дім «Гельветика»; науковий журнал «Shipbuilding & marine infrastructure»; журнал «Судноплавство».

Відповідальний за випуск
Павлов Геннадій Вікторович

Редакційна колегія не несе відповідальність за достовірність наведених даних та посилань. Матеріали публікуються в авторській редакції

Інновації в суднобудуванні та океанотехніці : XVII Міжнародна науково-технічна конференція : І-66 матеріали. – Миколаїв : НУК, 2026. – 896 с.

ISBN 978-966-321-510-5

У збірнику наведені матеріали XVII Міжнародної науково-технічної конференції «Інновації в суднобудуванні та океанотехніці». Збірник становить інтерес для наукових працівників, викладачів, інженерів та студентів.

УДК 001.895:629.5

© Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, 2026

ISBN 978-966-321-510-5

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ВІД НАСЛІДКІВ ЗАСТОСУВАННЯ БПЛА В МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ
Недохлєбов І.І. 595
КАЛІБРУВАЛЬНИЙ ПОВОРОТ ТА ПАРАДИГМА АВТОМАТИЗОВАНОГО НАУКОВЦЯ У СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ
Патлайчук О.В. 597
ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕНЬ У УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ У ПЕРІОД 2022–2026 РР.
Патлайчук О.В. 601
ФІЛОСОФІЯ НАУКИ У ПРАЦІ МАЗВІЇТИ ЧІРІМУУТИ “THE BRAIN ABSTRACTED: SIMPLIFICATION IN THE HISTORY AND PHILOSOPHY OF NEUROSCIENCE”
Патлайчук О.В. 604
ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНИЙ ДИЗАЙН СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ПІДТРИМКИ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО КОМФОРТУ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВІЙНИ
Портнов Д.В. 607
USING IDIOMS IN TEACHING ENGLISH
Smuhliakova M.K., Ponomarenko N.M. 609
ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КОМПОНЕНТНО-РІВНЕВИЙ ПІДХІД
Тимченко А.А. 611
МІЖМОВНІ ВЗАЄМОДІЇ: УКРАЇНСЬКОМОВНА ОСВІТНЯ ТЕРМІНОЛОГІЯ
Філіппова Н.М., Левентир В.О. 614
ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРІ: ВІД ЗАПЕРЕЧЕННЯ ДО НОРМИ
Бикова М.І. 616
ОБҐРУНТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕТИКИ ЛУЧІАНО ФЛОРІДІ
Дар’єв А.С., Ступак О.П. 619
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ
Єрмолаєва Г.А. 620
ДІАЛЕКТИКА ВІЙНИ ТА МИРУ У ФІЛОСОФСЬКІЙ СИСТЕМІ ГЕОРГА ГЕГЕЛЯ
Марущак О.В., ...622
ІСТОРІОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА З ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВОЇ І ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРА ПЕТРА ТРИГУБА В МИКОЛАЇВСЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ІНСТИТУТІ (1982–1997 РР.)
Федоренко М.О. 625
АКТУАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ ВІЙНИ
Чугуєва І.Є. 627

СЕКЦІЯ 10. ПРАВОВІ ІННОВАЦІЇ НА ЗАХИСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ЕВОЛЮЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ
Дубинський О.Ю., Бортник Н.П. 629
ПРОЄКТ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ
Дубова К.О. 630
ПРОБЛЕМНІ ИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ
Борко А.Л. 632
ПРАВОВІ ІННОВАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
Година О.І. 635
ЗАГАЛЬНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН
Достдар Р.М., Козловський А.Р. 636

study focuses on the “calibration turn," a novel epistemological framework that offers a methodology for evaluating evidence-licensed claims and managing the epistemic debt of artificial agents. Furthermore, it meticulously examines the Philosophy of Autonomous Science (PAS), the criteria for nonanthropocentric scientific understanding, and the inseparable social and intersubjective nature of scientific knowledge verification.

Keywords: philosophy of science, artificial intelligence, automated scientist paradigm, calibration turn, epistemic debt, nonanthropocentric understanding.

УДК 304.2

ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕНЬ У УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ У ПЕРІОД 2022–2026 РР.

Патлайчук О.В.,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна
oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Анотація. Стаття пропонує вичерпний огляд розвитку української філософії науки в період 2022–2026 років, акцентуючи увагу на трансформації академічного дискурсу в умовах воєнного стану, глобальної цифровізації та постнекласичної раціональності. Проаналізовано фундаментальні зрушення в методології пізнання, від впровадження графових класифікацій для природничих і математичних наук до розробки цифрової епістемології та етичного осмислення штучного інтелекту. Досліджено процеси інституціоналізації дисципліни через підготовку новітньої навчальної літератури для здобувачів наукових ступенів, а також розкрито міждисциплінарний потенціал філософії науки у правознавчих, міжнародно-політичних та інженерно-технічних прикладних дослідженнях.

Ключові слова: українська філософія науки, методологія пізнання, цифрова епістемологія, штучний інтелект, постнекласична раціональність, міждисциплінарність, воєнний стан.

Вступ: екзистенційний та соціокультурний виміри філософії науки в умовах війни

Період з 2022 по 2026 рік став для української філософії науки часом безпрецедентних випробувань та одночасно епохою глибокої концептуальної трансформації. Повномасштабна війна докорінно змінила екзистенційний ландшафт академічної діяльності, перетворивши наукову роботу не лише на процес пошуку істини, але й на акт суспільного спротиву та збереження національної ідентичності. У цей час філософія науки остаточно відійшла від статусу винятково абстрактної дисципліни, набувши гострого етичного та державотворчого звучання, де здатність спільноти підтримувати справедливість у пізнанні та повагу до гідності Іншого стала ключовим імперативом [7, с. 5].

Знаковим проявом консолідації академічного середовища стало функціонування загальноуніверситетського семінару «Філософія науки» у Львівському національному університеті імені Івана Франка під керівництвом ректора Володимира Мельника [1, с. 1]. Вже восени 2022 року на його засіданнях науковий та філософський інструментарій застосовувався для аналізу рецепції української культури крізь призму війни, що засвідчило інтеграцію вітчизняного гуманітарного знання в ширший європейський контекст та продемонструвало готовність науки до адаптації [1, с. 2]. Закономірною еволюцією цього дискурсу стало присвячення семінару 2023 року питанням української національної ідеї як світоглядної основи, що спрямовує вектори вітчизняного наукового пошуку [3, с. 1]. Таким чином, інституційний вимір філософії науки в Україні характеризується поєднанням класичної академічної строгості з гострою реакцією на соціально-політичні виклики.

Еволюція теоретико-методологічних засад: графова аналітика та структура наукового знання

Поруч із розв’язанням світоглядних проблем, українські дослідники здійснили суттєвий внесок у суто теоретичну архітектуру філософії науки. Найважливішим здобутком у цьому напрямі стало масштабне дослідження О. Габовича та В. Кузнєцова, опубліковане у виданні «Філософська думка» у 2022 році, яке запропонувало новітній погляд на диференціацію математичних та природничих наук [2, с. 137]. Традиційні лінійні або ієрархічні моделі класифікації наукового знання поступово вичерпують свою пояснювальну силу через стрімке зростання міждисциплінарних зв’язків. У відповідь на це було обґрунтовано використання методу графових класифікацій [2, с. 138].

Ця теоретична інновація дозволяє візуалізувати та аналізувати специфічні ознаки наук як багатовимірні мережі специфічних теорій, що утворюють їхнє динамічне ядро. Відповідно до графового підходу, філософії наук поділяються на глобальні (або загальні) та локальні (наукоцентровані), кожна з

яких оперує власними реконструкціями практичних теорій [2, с. 140]. Впровадження оцінних графів дозволило інтегрувати в філософський аналіз внутрішні та зовнішні оцінки, тим самим враховуючи історично-соціальні чинники формування науки, а також суспільні умови її сприйняття та підтримки [2, с. 141]. Дослідники також проблематизували можливість екстраполяції цих теоретико-реконструктивних класифікацій на суспільні та гуманітарні науки, стимулюючи подальшу дискусію щодо меж формалізації в соціальній епістемології [2, с. 150].

Постнекласична парадигма: цифрова епістемологія, синергетика та виклики штучного інтелекту

Сучасний етап розвитку науки безальтернативно маркується переходом до постнекласичної раціональності. Дослідження В. Г. Воронкової, О. С. Бурашнікової, М. Козловця та інших провідних науковців (2024 р.) доводять, що філософія науки остаточно відходить від ньютонівського детермінізму, концентруючись на складних, самоорганізованих системах, таких як живі організми, біосфера та соціально-економічні структури [4, с. 60]. Постнекласична методологія інтегрує в себе синергетику, теорію хаосу та враховує нелінійність процесів, поєднуючи природничі підходи з гуманітарними вимірами (наприклад, у біоетиці) [4, с. 62].

Центральним феноменом цієї парадигми виступає цифрова епістемологія та масове впровадження штучного інтелекту (ШІ). Філософська рефлексія розглядає ШІ не просто як прикладну технологію, а як нову онтологічну реальність, що безпосередньо впливає на буттєвість людини та її здатність до пізнання [5, с. 55]. Раціональність, яка історично тлумачилася як осягнення буття виключно за допомогою людського розуму, нині стикається з автономними алгоритмічними агентами [5, с. 56].

Водночас українські філософи акцентують увагу на конструктивному та прагматичному вимірах цих технологій. Сучасна наука дедалі більше взаємодіє з філософією для управління інформаційною стохастичністю та невизначеністю [4, с. 64]. Наприклад, новітні технології штучного інтелекту активно концептуалізуються як ключовий інструмент для вирішення глобальних екологічних проблем, зокрема для боротьби із забрудненням довкілля та досягнення цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй[9].

Універсальність логіко-епістемологічного інструментарію в прикладних галузях

Однією з найяскравіших рис української філософії науки аналізованого періоду є активне використання її фундаментальних категорій – епістемології, діалектичної та формальної логіки, класифікації – для розв'язання суто прикладних проблем в умовах війни та суспільної трансформації. Епістемологія, як вчення про структуру та функціонування знання, забезпечує критерії відмежування істини від маніпуляцій. У сучасному розумінні «знати щось» невіддільне від епістемологічної віри у те, що відповідна пропозиція є об'єктивним фактом, що стає методологічним підґрунтям для інформаційної безпеки.

Спектр застосування філософсько-методологічного інструментарію у прикладних наукових працях (зокрема, дослідження А. І. Кравчука, В. І. Максименка, О. В. Шрамко та співавторів) можна структурувати за ключовими сферами:

Сфера застосування	Філософсько-методологічний інструментарій	Практична реалізація та специфіка предмета
Кримінологія та правоохоронна діяльність	Методологія науки, діалектична логіка, принципи класифікації.	Методологія визначає традиції постановки проблем та між-дисциплінарного діалогу щодо господарської злочинності [6, с. 79]. Логіка поділу обсягу понять (рід-вид) дозволяє систематизувати емпіричні масиви автотранспортних правопорушень в умовах воєнного стану та розробляти превентивні механізми [8, с. 83].
Міжнародні відносини та геополітика	Логіка прийняття рішень, аналіз причинно-наслідкових зв'язків.	Розкриття парадоксів логіки санкційного примусу. Демонструється, що авторитарні режими здатні уникати прямого впливу санкцій, перекладаючи економічний тягар на громадян для збереження владних коаліцій, що вимагає нелінійного філософського осмислення міжнародної політики [9, с. 81].
Інженерія та захист критичної інфраструктури	Алгоритмічна (математична) логіка, епістемологія довіри в системах автоматизації.	Розмежування рівнів контролю: критична логіка зосереджується виключно в апаратних контролерах (ПЛК), тоді як системи SCADA виконують лише архівацію та візуалізацію. Це філософське розмежування функцій мінімізує втручання «людського фактора» та нівелює гібридні загрози на виробництвах [10, с. 65].
Освіта та розвиток особистості	Логіка розвитку продуктивного мислення, епістемологічні моделі діагностики.	Відмова від сегрегованих спеціалізованих класів для обдарованих дітей на користь профільного та інклюзивного навчання. Логічне моделювання структурно-функціональних компонентів (попередній, поточний контроль, взаємодіагностика) у процесі формування творчого досвіду фахівців [11, с. 104].

Цей широкий діапазон застосувань підтверджує тезу про те, що універсальним інструментом для всіх наук залишається діалектична логіка [8, с. 236]. Принципи діалектики дозволяють фіксувати взаємозумовлений і суперечливий розвиток явищ, єдність протилежностей та механізми саморозвитку як у макромасштабах суспільства, так і в інженерних чи освітніх мікромоделях.

Навчально-освітня інституціоналізація та академічна рефлексія науки

Досягнення теоретичної та прикладної філософії науки були б неповними без належної трансляції здобутого знання новим поколінням науковців. У 2024 році цей напрям отримав потужний стимул завдяки виходу у світ 516-сторінкового підручника «Філософія науки» за авторством О. П. Дзьобаня (видавництво «Фенікс») [12, с. 2].

Це видання стало концептуальним узагальненням попереднього досвіду і закріпило розуміння філософії науки не як зовнішнього або «звичайного супроводу науки», а як її глибинної аналітики, здатності до самоусвідомлення та рефлексії [12, с. 8]. Згідно з викладеними в підручнику концепціями, наука розглядається як фундаментальний соціокультурний феномен, що формує систему раціональних етичних цінностей. Саме принципи наукової раціональності здатні об’єднати людей, незалежно від їхньої етнічної та релігійної належності, що робить науку базисом глобалізації та цивілізаційного поступу [12, с. 15].

Методологічно підручник насамперед орієнтований на здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) [12, с. 18]. Його мета полягає у забезпеченні молодих учених освітньо-науковими технологіями, які розкривають процеси творчого усвідомлення структури наукового пізнання, механізми здійснення наукових відкриттів і закономірності історичної еволюції наукового апарату [12, с. 20]. Інституціоналізація через створення якісної україномовної літератури такого рівня є свідченням зрілості дисципліни, яка здатна продукувати комплексний погляд на природу знання та його вплив на суспільство.

Висновки. Синтезуючи результати огляду досліджень в українській філософії науки за період 2022–2026 років, можна зробити висновок про глибоку структурну модернізацію галузі. Попри надскладні умови воєнного часу, академічна спільнота не лише зберегла інституційну спроможність, але й перетворила філософську рефлексію на інструмент суспільної стійкості. Теоретичні розробки (наприклад, графові оцінні моделі) збагатили світовий інструментарій диференціації та систематизації наукових знань, запропонувавши дієві моделі реконструкції практичних теорій природничих наук.

Паралельно відбувся остаточний перехід до постнекласичної раціональності, де провідну роль відіграють синергетика та спроби епістемологічного осмислення штучного інтелекту як чинника, що переформатовує людську буттєвість. Доведено високу прикладну цінність філософії науки: її логічні та методологічні категорії безпосередньо імплементуються в юриспруденцію, архітектуру промислової безпеки, аналітику міжнародних санкцій та інноваційну педагогіку. Нарешті, забезпечення освітнього процесу фундаментальними підручниками засвідчує, що українська філософія науки успішно генерує нові смисли, формуючи цілісне розуміння світу для майбутніх поколінь науковців.

Література

[1] Мельник В. П., Татаренко А. Л. Засідання семінару «Філософія науки», присвячене аналізу рецепції української літератури в Хорватії 2022 року. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022.

[2] Габович О. О., Кузнєцов В. І. Огляд сучасної філософії науки (ч. 2). Оцінні графи окремої науки // Філософська думка. – 2022. – № 2. – С. 137–154.

[3] Мельник В. П. Відбулося засідання семінару «Філософія науки», присвячене питанню української національної ідеї. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023.

[4] Воронкова В. Г., Бурашнікова О. С. Синергетична методологія дослідження цифрових інструментів ефективного функціонування податкової системи // Цифрова економіка та економічна безпека. – 2024. – Вип. 1 (10). – С. 60–66.

[5] Козловець М. Технології штучного інтелекту та їх вплив на буттєвість людини // Humanities Studies. – Запоріжжя: Вид-во Запорізького нац. ун-ту, 2024. – Вип. 19 (96). – С. 55–66.

[6] Кравчук А. І. Методологія науки та кримінологія господарської злочинності: Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії. – Ірпінь: Державний податковий університет, 2026. – 25 с.

[7] Шрамко О. В. Теоретико-прикладні питання інформаційної моделі стану: епістемологія та логіка. – Київ: НАВС, 2024. – 18 с.

[8] Шрамко О. В., Калініна А. М. Запобігання та протидія злочинності: логіка діалектичного розвитку. – Дніпро: ДДУВС, 2025. – 23 с.

[9] Шрамко О. В., Осін В. В. Головні підходи до прийняття зовнішньополітичних рішень // Інноваційні рішення в економіці. – Дніпро: УМСФ, 2024. – С. 78–82.

[10] Шрамко О. В., Остапенко О. П., та ін. Недоліки системи грошового забезпечення військовослужбовців та перспектива впровадження моделі за стандартами НАТО // Ефективна економіка. – 2024. – № 6. – С. 60–70.

[11] Максименко В. І. Самостійна робота студентів-хореографів в умовах дистанційного навчання // Теорія і методика мистецької освіти. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – Вип. 4. – С. 104–109.

[12] Дзьобань О. П. Філософія науки: Підручник / ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». – Київ; Одеса: Фенікс, 2024. – 51 с.

REVIEW OF RESEARCH IN THE UKRAINIAN PHILOSOPHY OF SCIENCE IN THE PERIOD 2022-2026

Patlaichuk O. V.

Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolayiv, Ukraine.

Abstract. The article lecture provides an exhaustive review of the development of the Ukrainian philosophy of science during the 2022–2026 period, emphasizing the transformation of academic discourse under the conditions of martial law, global digitalization, and post-non-classical rationality. Fundamental shifts in the methodology of cognition are analyzed, ranging from the introduction of graph classifications for natural and mathematical sciences to the development of digital epistemology and the ethical conceptualization of artificial intelligence. The processes of institutionalization of the discipline through the preparation of advanced educational literature for PhD candidates are examined, and the interdisciplinary potential of the philosophy of science in legal, international-political, and engineering applied research is revealed.

Keywords: Ukrainian philosophy of science, methodology of cognition, digital epistemology, artificial intelligence, post-non-classical rationality, interdisciplinarity, martial law.

УДК 304.2

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ У ПРАЦІ МАЗВІЇТИ ЧІРІМУУТИ “THE BRAIN ABSTRACTED: SIMPLIFICATION IN THE HISTORY AND PHILOSOPHY OF NEUROSCIENCE”

Патлайчук О.В.,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна
oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Анотація. У статті розглядається новаторська концептуальна рамка філософії нейронауки, запропонована Мазвіїтою Чірімуутою у книзі “The Brain Abstracted” (2024). Аналізується епістемологічна проблема надзвичайної складності мозку, що змушує науковців вдаватися до стратегій радикального спрощення – абстрагування та ідеалізації. Увагу зосереджено на критиці обчислювальної теорії розуму, введенні концепції «гаптичного реалізму» замість традиційного наукового перспективізму та подоланні омани недоречної конкретності. Доводиться, що сучасний перехід до методів машинного навчання генерує конфлікт між предиктивною точністю та науковим розумінням, що вимагає нової епістемологічної скромності.

Ключові слова: філософія нейронауки, епістемологія, абстрагування, ідеалізація, обчислювальна теорія розуму, гаптичний реалізм, наукове розуміння, епістемологічна скромність.

1. Вступ. Гіперскладність мозку та епістемологічний виклик нейронауки

Сучасна нейронаука перебуває на етапі безпрецедентного накопичення емпіричних даних, проте її філософське осмислення нерідко відстає від технологічного прогресу. Праця Мазвіїти Чірімуути “The Brain Abstracted: Simplification in the History and Philosophy of Neuroscience” (2024), яка була відзначена престижною премією Лакатоса 2025 року [1, с. 14] та премією Наєфа Аль-Родхана 2024 року [2, с. 2], пропонує глибокий критичний аналіз методологічних засад наук про мозок. Головна теза дослідження полягає в тому, що стандартні способи спрощення, до яких вдаються нейронауковці для побудови моделей, створюють оманливе уявлення про те, як мозок функціонує насправді.

Вихідною точкою аналізу є визнання надзвичайної, майже незбагненної складності людського мозку. Цей орган, що складається приблизно з 8 мільярдів електрично збудливих клітин (нейронів) та такої ж кількості гліальних клітин, характеризується величезною гетерогенністю [1, с. 3]. Кора головного мозку містить безліч анатомічно та функціонально диференційованих ділянок, а самі нейрони кардинально відрізняються розмаїттям форм, розмірів та патернів синаптичних зв’язків. Окрім структурної складності,